18 FEB. 2025

25ink01525

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

> Retouradres

Gemeente Borne
T.a.v. burgemeester
Postbus 200
7620 AE Borne

DG Openbaar Bestuur & Democr Rechtsstaat
DGOBDR-D&B-Democratie
Team Verkiezingen

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag

Onze referentie
2025-0000119107

Uw referentie

Bijlage(n)
1

Datum 13 februari 2025
Betreft Uitnodiging voor deelname aan het vervolg van het experiment met een nieuw stembiljet

Geachte burgemeester,

In 2024 heeft uw gemeente tijdens de verkiezingen voor het Europees Parlement deelgenomen aan een experiment met een nieuw stembiljet. Na een eerste positieve evaluatie is besloten om door te experimenteren met het nieuwe stembiljet[1], en in de vorm van een tweede experiment verder te onderzoeken hoe het nieuwe stembiljet door de kiezer wordt ontvangen.
Graag nodig ik uw gemeente uit om bij de volgende verkiezing deel te nemen aan het tweede experiment met het nieuwe stembiljet. Hierover is ambtelijk contact geweest met de projectleider verkiezingen van uw gemeente.

Deelnemen betekent dat alle kiezers in uw gemeente zullen stemmen met het nieuwe stembiljet, zoals dat ook het geval was bij het eerste experiment. Het stembiljet waarmee wordt geëxperimenteerd is nagenoeg hetzelfde als bij het eerste experiment. De kiezer kleurt op het stembiljet *twee* vakjes rood: één vakje voor de partij en één vakje voor een kandidaat van die partij. Daarnaast vindt tijdens de verkiezing in uw gemeente weer onderzoek plaats onder kiezers, stembureauleden en verkiezingsteams. Met behulp van de onderzoeksresultaten wordt het nieuwe stembiljet opnieuw geëvalueerd.

Eén van belangrijkste resultaten van het eerste experiment is dat kiezers goed uit de voeten konden met het nieuwe stembiljet. Zowel kiezers, stembureauleden als ambtenaren uit de experimenteergemeenten waren zeer positief. Het nieuwe stembiljet is eenvoudiger in gebruik en sneller te tellen. Ook zijn er met het nieuwe stembiljet relatief meer voorkeursstemmen uitgebracht. Maar ook bleek uit de evaluatie dat er meer ongeldige stemmen zijn uitgebracht in de experimenteergemeenten. Daarom wordt op basis van de evaluatie onder meer de communicatie en voorlichting aangescherpt en wordt de stembureau-instructie gewijzigd, met als doel om onder meer het aandeel ongeldige stemmen te verminderen.

[1] Kamerbrief over evaluatie experiment met nieuw stembiljet bij Europees Parlementsverkiezing 2024 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

DG Openbaar Bestuur & Democr Rechtsstaat
DGOBDR-D&B-Democratie
Team Verkiezingen

Datum
13 februari 2025

Onze referentie
2025-0000119107

Bij deze brief vindt u een folder met daarin nadere informatie over het nieuwe stembiljet, het experiment, wat er van uw gemeente verwacht wordt en hoe het ministerie van BZK daarbij ondersteunt. Mijn ambtenaren zijn wederom beschikbaar om nadere toelichting te geven aan u of aan de gemeenteraad.

Experimenteren met het nieuwe stembiljet is mogelijk op basis van de Tijdelijke experimentenwet nieuwe stembiljetten. Het besluit om al dan niet deel te nemen aan het experiment wordt genomen door de gemeenteraad. Bij een positief besluit zal de minister van BZK uw gemeente aanwijzen als experimenteergemeente.

Indien uw gemeente besluit deel te nemen aan het experiment, verzoek ik u om een positief besluit van de gemeenteraad aan het ministerie van BZK te doen toekomen. Het volstaat om een afschrift van het besluit per e-mail aan de projectleider nieuwe stembiljetten te sturen. Het e-mailadres is bekend bij de projectleider verkiezingen van uw gemeente.

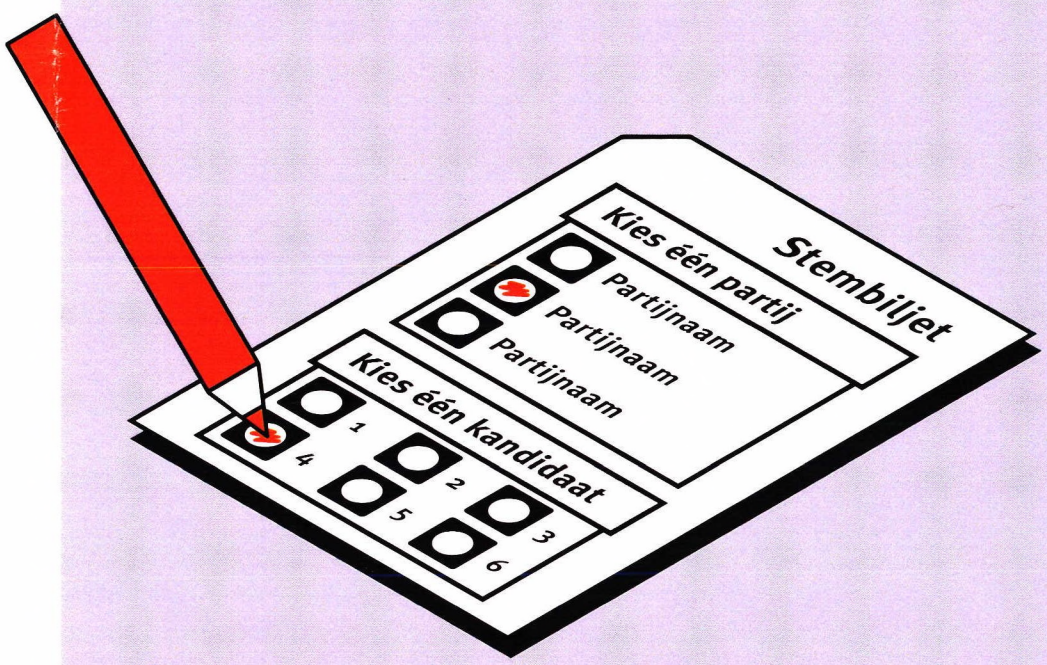
Hoogachtend,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

A.H. van Hout
Directeur-generaal Openbaar Bestuur en Democratische Rechtsstaat

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Informatiefolder

In 2024 heeft uw gemeente meegedaan aan een experiment met een nieuw stembiljet. Nu is uw gemeente uitgenodigd om tijdens de volgende verkiezing opnieuw deel te nemen.

Lees wat het experiment inhoudt en wat dit betekent voor uw gemeente ›››

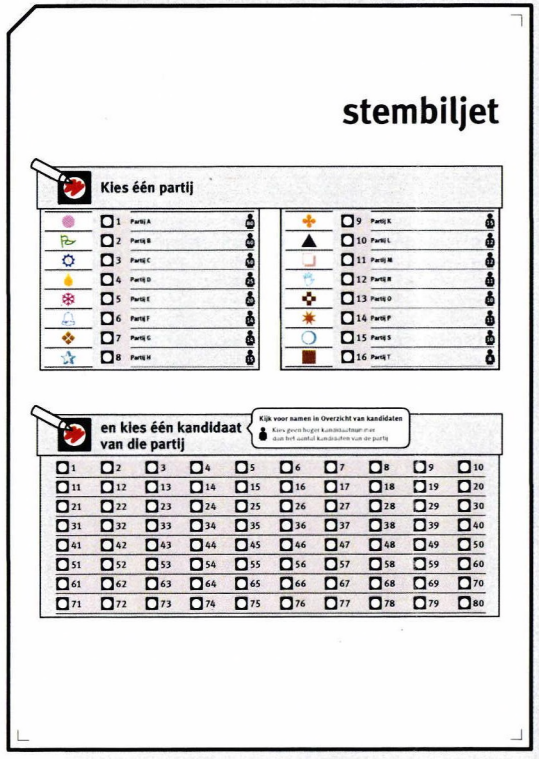
Waarom een nieuw stembiljet?

Het huidige stembiljet is te groot, daarom wordt er geëxperimenteerd met een nieuw stembiljet dat...

- ✓ beter te hanteren is voor kiezers;
- ✓ makkelijker te tellen is door stembureauleden;
- ✓ beter te gebruiken is in combinatie met een hulpmiddel, zoals de stemmal voor blinde en slechtziende kiezers;
- ✓ geschikt is om in de toekomst elektronisch te tellen.

Even opfrissen: hoe werkt het nieuwe stembiljet ook alweer?

De kiezer kleurt op het stembiljet **twee** vakjes rood:

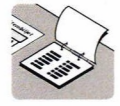
+

Kandidaten staan in een losse kandidatenlijst

De namen van de kandidaten staan niet meer op het stembiljet, maar in een losse kandidatenlijst. Deze kandidatenlijst krijgt de kiezer voorafgaand aan de verkiezing thuisgestuurd.

Op de dag van de verkiezing ligt de kandidatenlijst ook in elk stemhokje.

Op de kandidatenlijst kunnen kiezers de kandidaat opzoeken op wie ze willen stemmen. Bij de naam van de kandidaat staat een nummer. Dat nummer kleurt de kiezer op het stembiljet rood.

In deze afbeelding staat hoeveel kandidaten een partij heeft.

Kiest de kiezer een hoger nummer dan het aantal kandidaten? Dan is die stem helaas ongeldig.

Wat houdt het experiment met een nieuw stembiljet in?

Voor het experiment stemmen bij de volgende verkiezing alle kiezers in uw gemeente met het nieuwe stembiljet, net zoals tijdens de Europees Parlementsverkiezing in 2024. Ook vindt er in uw gemeente weer onderzoek plaats onder kiezers, stembureauleden en verkiezingsteams. Aan hen wordt via enquêtes gevraagd wat zij vinden van het nieuwe stembiljet.

De onderzoeksresultaten worden vergeleken met die van het vorige onderzoek dat is uitgevoerd tijdens de Europees Parlementsverkiezing in 2024. Hebben de aanbevelingen naar aanleiding van dat onderzoek geleid tot verbeteringen? En zijn er nog aandachtspunten voordat het nieuwe stembiljet in meer gemeenten gebruikt kan worden?

Procedure tijdens de verkiezing, net als bij het eerste experiment

- In elk stembureau is een vierde stembureaulid aanwezig om uitleg te geven aan kiezers over het nieuwe stembiljet.
- De kandidatenlijst in het stemhokje moet af en toe gecontroleerd worden en vervangen worden als dat nodig is.
- Het tellen van de stembiljetten gaat anders.

Zo ondersteunt het ministerie van BZK daarbij

- ✓ Opstellen communicatiestrategie richting kiezers (samen met gemeenten), en het beschikbaar stellen van communicatiemiddelen.
- ✓ Beschikbaar stellen trainingsmateriaal over het nieuwe stembiljet voor het opleiden van stembureauleden.
- ✓ Betalen eventuele meerkosten van het experiment ten opzichte van een reguliere verkiezing (geen personele kosten, wel projectkosten).
- ✓ Organiseren wekelijks (online) inloopspreekuur voor experimenteergemeenten.
- ✓ Beschikbaar stellen draaiboek met daarin de belangrijkste stappen voor het organiseren van een verkiezing met een nieuw stembiljet.

Wat wordt van uw gemeente verwacht?

1. Het verzorgen van extra voorlichting vooraf aan alle kiezers en aan specifieke doelgroepen zoals laaggeletterde, blinde en slechtziende kiezers.
2. Leveranciers van stembescheiden wijzen op de strengere specificaties.
3. Actief deelnemen aan de onderzoeken ten behoeve van de evaluatie.

Tijdlijn

- ✓ Uw gemeente is uitgenodigd voor het experiment
- Instemming van de gemeenteraad voor deelname experiment
- De minister van BZK wijst de gemeente aan als experimenteergemeente na instemming van de gemeenteraad
- Registratie logo's
- Verkiezing
- Evaluatie van onderzoek tweede experiment naar de Tweede Kamer

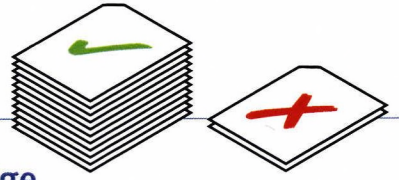
Hoe is het vorige experiment verlopen?

In uw gemeente en in 4 andere gemeenten stemden kiezers met het nieuwe stembiljet. Kiezers en stembureauleden konden na het stemmen meedoen aan een onderzoek.

Dit onderzoek gebeurde ook in 5 gemeenten waar kiezers stemden met het huidige stembiljet. Zo konden de onderzoekers de twee stembiljetten goed met elkaar vergelijken.

De belangrijkste resultaten uit het vorige onderzoek van 2024

99,26% geldige stemmen

48,2% voorkeurstemmen

in de gemeenten waar gestemd is met het **nieuwe stembiljet.**
In totaal 80.188 uitgebrachte stemmen | 591 ongeldig

99,84% geldige stemmen

44,4% voorkeurstemmen

in de gemeenten waar gestemd is met het **huidige stembiljet.**
In totaal 76.705 uitgebrachte stemmen | 123 ongeldig

In de gemeenten waar is gestemd met het nieuwe stembiljet zijn **meer voorkeurstemmen** uitgebracht dan in de gemeenten waar is gestemd met het huidige stembiljet. In totaal waren er wel minder geldige stemmen. De onderzoekers hebben gekeken hoe dat komt. Zo is duidelijk wat er nog beter kan.

Wat vonden de kiezers van het nieuwe stembiljet?

Vragen aan de kiezer	Het nieuwe stembiljet	Het huidige stembiljet
Hoe vond u het om te stemmen met het stembiljet? 1 = heel moeilijk, 5 = heel makkelijk	4,7	4,4
Wat vond u van de grootte? 1 = heel onhandig, 5 = heel handig	4,7	2,8

99% van de tellers vond het nieuwe stembiljet makkelijker te tellen

voor 1% van de tellers maakte het niet uit.

Wat wordt er verbeterd bij het volgende experiment?

Om het aantal ongeldige stemmen met het nieuwe stembiljet te verminderen, is een aantal verbeteringen doorgevoerd. Deze worden nog uitgebreid getest onder verschillende groepen kiezers. Het gaat om de volgende aanpassingen:

1. De communicatie en de voorlichting over het gebruik van de kandidatenlijst wordt aangescherpt en opnieuw getest.
2. De communicatie en voorlichting voorafgaand aan de verkiezing wordt verbeterd op basis van de resultaten uit de evaluatie. Er komt onder andere meer uitleg rondom een te hoog kandidaatnummer.
3. De stembureau-instructie wordt gewijzigd, zodat stembureauleden de kiezer nog beter kunnen informeren hoe ze een geldige stem uitbrengen.